

Толас Радзілы

№ 3 (1469)
20 студзеня 1977 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 22-і

Зіма.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ДЗВЕ СІСТЭМЫ— ДЗВЕ ПЕРСПЕКТЫВЫ

АБ ЧЫМ ПІСАЛІ НАВАГОДНІЯ ГАЗЕТЫ

ВЯДОМА: колькі краін, столькі і традыцый сустракаць Новы год. У адных упрыгожваюць для гэтага духмяную ёлку, у другіх наладжваюць вячэлы карнавал пад парасонамі вечназялёных пальмаў, у трэціх выкідваюць праз вокны старую мэблю... Але ёсць яшчэ адна традыцыя, якая робіць

гэта свята агульным для ўсіх людзей, дзе б яны ні жылі і на якой бы мове ні размаўлялі.

Кожнаму з нас хочацца верыць, што разам са схудлым календаром мы выкінем на сметнік леташнія расчараванні і няўдачы. Кожны разлічвае, што менавіта наступныя два-

наццаць месяцаў будуць больш шчаслівымі і ўдасца правіць свае асабістыя справы.

Спадзяюцца заўсёды на лепшае. А каб ператварыць кволы парастак надзеі ў трывалы падмурак упэўненасці, мабыць, многія з нашых замежных чытачоў асабліва пільна ўглядаліся ў старонкі святочных газет. І сапраўды, галоўнае месца ў іх было адведзена аналізу пражытага года і прагнозам на будучы. Хто толькі не браўся за гэтую нялёгкую справу: прэзідэнты і дыпламаты, футуролагі, эканамісты і шарлатаны з сумніцельнай рэпутацыяй спецыялістаў па сувязі з духамі, адстаўныя палітыкі і бойкія астралагі.

НАВАТ глядзячы на размяшчэнне зорак на начным небасхіле, большасць заходніх прадказальнікаў прымушана бачыць зусім зямныя праблемы. Яны аднолькавыя для ўсяго капіталістычнага свету. Ін-

фляцыя, рост дарагавізны жыцця, беспрацоўе, сацыяльная несправядлівасць, няўпэўненасць у заўтрашнім дні, крызісны застоў у жыццёва важных галінах эканомікі.

«Тэмпы выхаду заходніх краін са спаду будуць яшчэ больш замаруджаныя, чым у 1976 годзе»,— сцвярджае, напрыклад, амерыканскі газетны канцэрн «Найт Ньўспейперс».

Маючы на ўвазе няспынную інфляцыю, англійская «Сандзі таймс» нявесела жартуе: «1977 год — выдатны год для тых, хто жадае пахудзець». «Рыхтуйцеся да таго, што 1977 год будзе значна больш цяжкім годам, чым 1976»,— прадказвае міністр фінансаў Вялікабрытаніі.

Змяшчаючы на вокладцы фотаздымак засмучанага мужчыны, заходнегерманскі часопіс «Цайт-макацін» падаў такі тэкст: «13 месяцаў назад мы расказвалі аб Вілі Рыхтары, які стаў беспрацоўным. Ён і сёння па-ранейшаму беспрацоўны».

Даныя статыстыкі сведчаць, што адна з самых вострых хва-роб Захаду — беспрацоўе за мінулы год стала яшчэ больш распаўсюджанай у грамадстве «роўных магчымасцей»: толькі ў краінах Агульнага рынку права зарабляць на жыццё сваёй працай пазбаўлены звыш 5 мільёнаў чалавек.

НЕСПАКОЙНЫЯ і тыя, хто пакуль мае работу. Навагоднія газеты поўныя вестак аб пастаянным росце цэн на жыццёва неабходныя тавары. Індэкс цэн, у адрозненне ад паказчыка ўзроўню жыцця, у краінах капіталу ўпарта цягнецца ўверх. «Вальс этыкетак робіцца ўсё больш імклівым»,— абагульніла гэты балючы для сярэдняга пакупніка працэс французская «Юманітэ». У той жа Францыі, як паведаміла «Фігаро», чакаецца павышэнне падаткаў на 12,7 працэнта, а квартплата павышана з новага году на 6,1 працэнта.

[Заканчэнне на 2—3-й стар.]

СССР: ПЛАНОВОЕ ЦЕНООБРАЗОВАНИЕ

Председатель Государственного комитета цен Совета Министров СССР Николай ГЛУШКОВ отвечает на вопросы экономического обозревателя АПН Геннадия ПИСАРЕВСКОГО.

— Каковы функции Государственного комитета цен и его главные задачи?

— Советская экономика, как известно, управляется по отраслевому принципу. Во главе отрасли стоит министерство. Мы тщательно рассматриваем предложения министерств и предприятий о ценах на те или иные виды продукции. И объективно определяем их. Плановая экономика предполагает и плановое установление и регулирование цен. Цены должны устанавливаться объективно, на основе общественно необходимых затрат и норматива рентабельности, обеспечивающего расширенное воспроизводство. Спрос и предложение учитываются при составлении плана производства и играют, хотя и важную, но все же подчиненную роль.

Союзные республики, местные органы власти имеют также централизованную систему ценообразования, которая выполняет аналогичные функции, исходя из единых нормативов и методологических разработок Государственного комитета цен СССР. Мы отвечаем за проведение единой политики цен во всех звеньях народного хозяйства, ведем большую научную и практическую работу по совершенствованию методов ценообразования. Комитет утверждает оптовые, розничные, закупочные и другие цены, тарифы на электрическую и тепловую энергию, перевозки и услуги. Одновременно мы постоянно пересматриваем утвержденные нами цены, тарифы, наценки и скидки по мере изменения условий производства и реализации отдельных видов продукции и оказания услуг.

— Большинство товаров народного потребления в СССР продаются по тем же ценам, что и пять и десять лет назад. Как обеспечивается стабильность розничных цен?

— В Советском Союзе в 1976 году 99 процентов продовольственных и 92 процента непродовольственных товаров продавались по тем же ценам, что и в 1970 году.

Как известно, уровень цен на такие товары массового потребления, как хлеб, крупа, макаронные изделия, сахар, мясо, животное и растительное масло, маргарин, большинство видов рыбы, чай, хлопчатобумажные, шерстяные и льняные ткани и одежду из них, трикотаж, обувь отечественного производства и многие другие, в течение длительного времени остается неизменным. А на отдельные виды непродовольственных товаров розничные цены неоднократно снижались.

Следует иметь в виду, что стабильность розничных цен

на основные продовольственные и непродовольственные товары обеспечивается в условиях, когда затраты на производство и реализацию некоторых товаров сегодня остаются более высокими, чем розничные цены. В этих случаях разница между затратами на производство и розничными ценами возмещается за счет государственного бюджета. В 1975 году, например, дотация на производство и реализацию по стабильным ценам мясо-молочной продукции составила почти 19 миллиардов рублей (один рубль — примерно 1,33 доллара по официальному курсу).

Дополнительно финансируется за счет средств государственного бюджета производство детской одежды, медикаменты, учебники для школ и вузов, некоторые сорта рыбы и многие другие товары первой необходимости.

Главный источник дотации — прибыль государственных предприятий, которая образуется за счет снижения себестоимости продукции, получаемой в результате осуществления технического прогресса и расширения производства. Расходуя часть прибыли на дотации, государство покрывает разницу между затратами на производство товаров и стабильными розничными ценами.

— А налоги!

— Поступления от налогов составляют всего 8 с небольшим процентов в государственном бюджете. Они, например, даже не покрывают государственных расходов на жилищное строительство. Так что налоги здесь, как говорится, ни при чем.

— Ежегодно в СССР на содержание и эксплуатацию жилого фонда из государственного бюджета выделяется примерно 5 миллиардов рублей дотации. Зачем это делается?

— В СССР сдача жилья в наем рассматривается не с точки зрения коммерции, а как социальная услуга. Подавляющее большинство квартир в стране строится за счет средств государственного бюджета и предоставляется людям бесплатно. Квартирная плата не менялась с 1928 года и в действующем масштабе цен составляет от 13 до 16 копеек за квадратный метр жилой площади. За другую площадь — кухня, ванная комната, прихожая и т. д. — плата вообще не взимается.

В Советском Союзе также неизменна вот уже почти 30 лет (с 1948 года) плата за центральное отопление, электроэнергию, газ, тарифы на основные виды услуг городского транспорта. Независимо от расстояния стоимость проезда в трамвае стоит 3 копейки, в троллейбусе — 4, метро и автобусе — 5 копеек.

— В начале 1977 года в СССР были снижены цены на многие промышленные товары широкого потребления. Одновременно были повышены цены на некоторые другие товары. Чем это объяснить?

— С 5 января 1977 года в СССР были снижены розничные цены (от 5 до 25 процентов) на некоторые виды одежды и обуви, холодильники, телевизоры, магнитофоны, музыкальные инструменты и многие другие товары. Снижены цены также на многие медикаменты. Одновременно были повышены цены на ковры, хрусталь и ткани из натурального шелка. Как видите, повышение затрагивает весьма небольшое число товаров.

За последние годы производство этих товаров значительно возросло, улучшилось их качество. Однако цены на эти товары в ряде случаев не в полной мере учитывают изменения качества, ассортимента и соответственно издержек производства. Кроме того, производство некоторых товаров, в частности тканей из натурального шелка, является убыточным и требует дотаций из государственного бюджета. Повышение цен на указанные товары будет способствовать стимулированию их производства.

— С начала 1977 года введены также новые цены на некоторые виды книг. Чем это вызвано?

— За последние годы заметно улучшилось художественное и полиграфическое оформление книг. Число изданий, которые печатаются на высших сортах бумаги с применением высококачественных переплетных и других материалов, значительно возросло. Широкое применение получил выпуск литературы с многокрасочными иллюстрациями. Все это повысило себестоимость книжной продукции. Она увеличилась также и за счет удорожания сырья и топлива. В СССР, например, за сырьем и топливом приходится идти все дальше на Восток, в Сибирь. Нужно осваивать районы необжитые, районы вечной мерзлоты, места, где морозы достигают 60 градусов по Цельсию, места, подобные которым, кроме необитаемой Антарктиды, на планете вообще не встречаются. В Сибирь сейчас постепенно перемещается топливно-энергетический центр страны, этот край со временем станет главной базой химии и нефтехимии, бумажной промышленности.

Книги в СССР по западным меркам неправдоподобно дешевы. Полное академическое собрание сочинений Федора Достоевского в 30 томах стоит всего 69 рублей, или 81 доллар по официальному курсу. Полное собрание сочинений Шекспира стоит всего 12 рублей, или 16 долларов.

Бумага же, однако, становится все дороже: леса европейской части страны уже не могут давать нужного количества сырья. Нужно осваивать сибирскую тайгу, что требует больших дополнительных затрат. Поэтому и было принято решение частично повысить цены на книги. Что же касается учебников для школ, техникумов и вузов, то цены на них остались прежними. Учебники как продавались, так и будут продаваться по очень низким ценам.

В заключение отмечу, что на подавляющее большинство товаров цены сохраняются неизменными.

АПН.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

СУВЕНІРЫ НА ПАРАДЗЕ

Вырабы больш як 200 традыцыйных народных промыслаў змясціла экспазіцыя, што адкрылася на ВДНГ СССР у Маскве. У ёй сабрана звыш 10 тысяч экспанатаў лепшых майстроў сувенірнай вытворчасці з усіх саюзных рэспублік. Побач з вырабамі вядомых златаустаўскіх і тульскіх умельцаў, туркменскімі дыванамі, малдаўскімі паласамі і грузінскай чаканкай суседнічаюць салямяныя фігуркі, зробленыя ў Жлобіне, абруссы і ручнікі палескіх майстроў, слуцкія паясы.

Узоры сваіх сувеніраў паказваюць усе беларускія фабрыкі мастацкіх вырабаў, а таксама мінскія фарфаравы і гадзінніковыя заводы, шклозавод «Нёман», вытворчае аб'яднанне «Гарызонт», гомельская кандытарская фабрыка «Спартак» і іншыя прадпрыемствы.

У КАЛГАСНІКАЎ — ПАРА ВОДПУСКАЎ

Многія працаўнікі калгаса імя Варанецкага Бераставіцкага раёна ў мінулым годзе правялі водпускі ў санаторыях, пансіянатах, дамах адпачынку, турыстычных паездках. Так, механік М. Карпуць адпачываў у Еўпаторыі, будаўнік В. Ушыньскі — на Чарнаморскім узбярэжжы Каўказа. Усім ім, як і іншым перадавікам вытворчасці, выдаваліся бясплатныя пудзёўкі.

Кожнаму адпусчніку гаспадарка выплачвае сярэднемесячны заробок. У трактарыстаў ён у сярэднім складае 210, у даярак — 245 рублёў у месяц.

Рэгулярнымі водпускам на Гродзеншчыне карыстаюцца ўсе калгаснікі і рабочыя саўгасаў.

ГАНДЛЕВЫЯ ЦЭНТРЫ ГРОДЗЕНШЧЫНЫ

Новы гандлёвы цэнтр здадзены ў эксплуатацыю

Сёлета хлебарабы калгаса імя Урыцкага Гомельскага раёна плануецца атрымаць у сярэднім з гектара па 42 цэнтнеры збожжавых. Для гэтага пад пасевы будзе ўнесена 900 тысяч тон угнаенняў.

НА ЗДЫМКУ: вывозка ўгнаенняў у калгасе імя Урыцкага. Фота Ю. ІВАНОВА.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

ДЗВЕ СІСТЭМЫ— ДЗВЕ ПЕРСПЕКТЫВЫ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Такія вось несучасальныя падарункі разнісіць Санта Клаус сваім суайчыннікам у Канадзе і Злучаных Штатах Амерыкі, Англіі і Францыі, ФРГ і Даніі, Швецыі і Японіі. Нездарма яго невясёлыя прыгоды ў сувязі з гэтым сталі тэ-

май для мноства малюнкаў мастакоў-сатырыкаў.

Дарэчы, аб гаротніку Санта Клауса і яго падарунках. Па традыцыі ў некаторых краінах дзеці пасылаюць Санта Клаусу паштоўкі са сваімі перадачачнымі пажаданнямі.

Аўстрыйская «Фольксштыве» змясціла артыкул «галоў-

нага» Дзеда Мароза горада Лінцэ Пэнэдэра, дзе ён знаёміць чытачоў са зместам дзіцячых пісем. «Я быў узрушаны, прачытаўшы пісьмы дзяцей», гаворыць Пэнэдэр. Многія з іх пісалі: «Хачу на Каляды паесці». Іншыя чакалі, што Дзед Мароз прынясе ім у падарунак пару шкарпэтак або цёплую бялізну. Я думаў, што ў мяне папрасяць ляльку, цацачны аўтамат або веласіпед,— працягваў Пэнэдэр.— Але мне і ў галаву не прыходзіла, што ў нас ёсць дзеці, якія мараць аб лусце хлеба».

«Святы Нікалас, я вельмі прашу цябе, падары майму бацьку работу і зрабі так, каб завод больш не закрываўся».

«Я буду шчасліва, калі нават не атрымаю падарунка ў гэтым годзе, але дапамажы майму бацьку»,— гэта пісьмы французскіх дзяцей Дзеду Марозу, апублікаваныя ў «Юманітэ».

«КОМСОМОЛЬСКАЯ ПРАВДА», што выходзіць у Маскве, таксама змясціла ў навагодніх нумары допісы дзяцей. Гэта адказы на анкету, распаўсюджаную ў дзвюх сталічных школах. Шаснаццацігадовых масквічоў спыталі аб іх планах на 1977 год.

Аб чым жа мараць савецкія дзеці, чым яны заклапочаны? Вось некаторыя адказы.

«...Вывучыць шведскую мову». «Думаю працягваць му-

ў пасёлку Гожа Гродзенскага раёна. У двухпавярховым будынку, узведзеным на сродкі калгаса «Іскра», размясціліся прадуктовы, прамгаварны, кніжны і гаспадарчы магазіны, сталовая-рэстаран, піўны бар, гасцініца. Прасторныя залы, выдатнае аздабленне з выкарыстаннем каляровага шкла, пластыка, дрэва — усё гэта падабаецца наведвальнікам.

У вёсках Гродзеншчыны цяпер ужо, апрача шырокай сеткі магазінаў і сталовых, дзейнічаюць звыш трыццаці буйных гандлёвых цэнтраў. У многіх з іх можна не толькі набыць неабходныя тавары, але і пашыць адзенне, абутак, адрамантаваць бытавую тэхніку, здаць рэчы ў хімічэстку.

У гэтай пяцігодцы ў вёсках будзе пабудавана яшчэ каля трыццаці гандлёвых цэнтраў. Аб'ём рознічнага тавараабароту, спажывацка-павялічыцца амаль на трэць і ў 1980 годзе дасягне мільярда рублёў.

НОВАЕ НА ЧЫГУНЦЫ

Больш чым на 25 тысяч кіламетраў паралелі рэйні, укладзеныя на «надкладкі» з сінтэтычных матэрыялаў, распрацаваных у Беларускай інстытуце інжынераў чыгуначнага транспарту. Гэта новаўвядзенне сэканоміла дзяржаве многія мільёны рублёў. Вучоныя інстытута распрацавалі схемы развіцця Мінскага і Гомельскага чыгуначных вузлоў і цяпер складаюць такую схему для Брэста.

Амаль усе станцыі Беларускай магістралі абсталяваны аўтаматычнай сістэмай, якая выключае магчымасць прыёму паяздоў на занятыя пуці. Праведзены іншыя навуковыя даследаванні і тэхнічныя распрацоўкі. У першым годзе пяцігоддзя вучоныя выканалі 83 навукова-даследчыя работы на суму каля мільёна рублёў.

ВУЧОНЫЯ— СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРЦЫ

Своеасаблівым рапартам беларускіх вучоных-білагаў напярэдадні новага года стала экспазіцыя ў павільёне «Біялогія» на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР.

Сярод шматлікіх экспанатаў— арыгінальны прыбор, створаны ў Інстытуце эксперыментальнай батанікі Акадэміі навук БССР. Ён дае магчымасць непасрэдна ў лесе або ў полі вымяраць інтэнсіўнасць транспірацыі (выпарэння) раслін. Гэты прыбор названы вучонымі электрахімічным гігromетрам, просты ў эксплуатацыі і мае высокую прадукцыйнасць і дакладнасць. Асаблівая яго вартасць у тым, што для вывучэння расліны яе не трэба зразаць. Пры дапамозе электрахімічнага гігromетра можна таксама вызначыць выпарэнне вільгаці з розных частак раслін, паверхні глебы, цела чалавека і жывёлы. Гэтымі прыборамі можна вымяраць і адносна вільготнасць паветра.

ІСПАНІЯ КУПЛЯЕ САВЕЦКІЯ ТРАКТАРЫ

Старшыня Усесаюзнага аб'яднання «Трактарэкспарт» Васіль Мышыноў і дырэктар іспанскай фірмы «Агрукоса» Франсіска Буэна падпісалі ў Маскве новы кантракт на пастаўку ў Іспанію буйной партыі савецкіх трактароў.

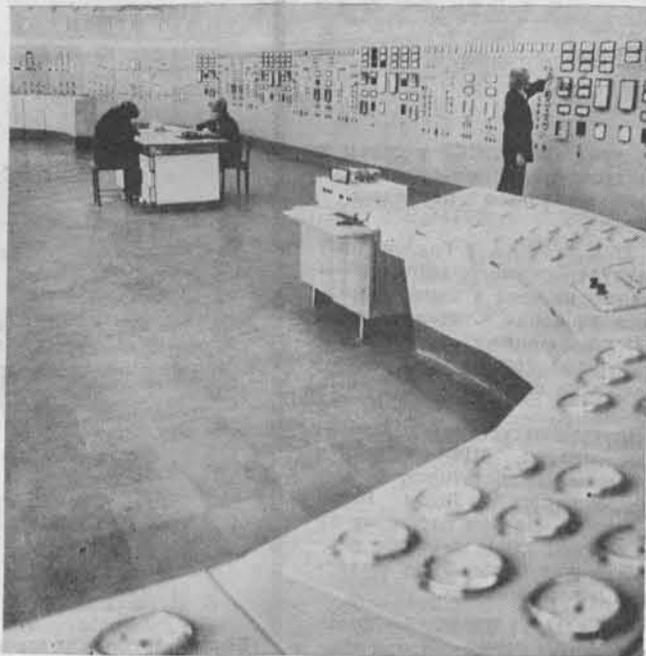
Па гэтаму кантракту Саветы Саюза паставяць у 1977 годзе ў Іспанію тысячы машын тыпу МТЗ-50/52 Супер, МТЗ-80/82 Супер, К-700А, Т-150К і Т-40 Супер. Гэта ў два і палавінай разы перавышае колькасць трактароў, перададзеных СССР Іспаніі ў 1976 годзе.

Першыя савецкія трактары з'явіліся на палях Іспаніі ў 1970 годзе, калі «Агрукоса» набыла пробную партыю машын маркі «Беларусь».

Цяпер на палях Іспаніі працуе каля 1500 савецкіх трактароў.

— Гэта трывалыя, надзейныя машыны, якія адпавядаюць прыродным умовам Іспаніі і патрабаванням ле сельскай гаспадаркі, — заявіў Франсіска Буэна ў гутарцы з нарэспандэнтам АДН.

С. ПАЛЯКОУ,

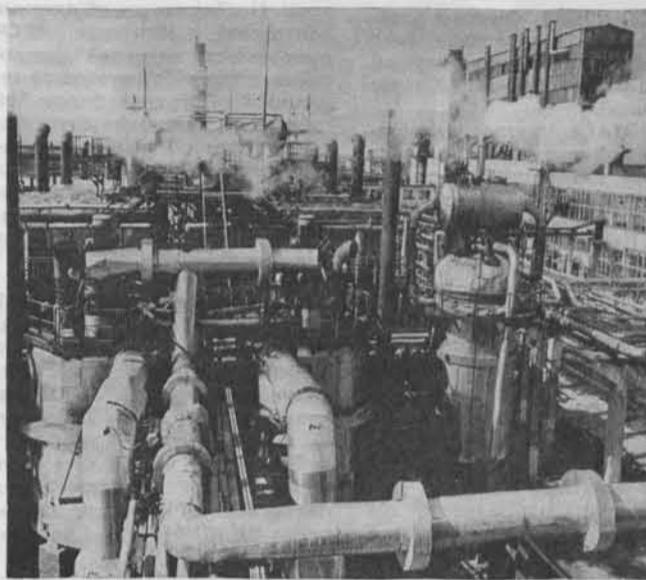
У ТРЫЦЦАЦЬ КРАІН СВЕТУ

Адзінаццаць гадоў назад на месцы невялікай арцелі па вытворчасці гуталіну і фэробаў пры тэхнічным садзейнічанні Польшчы, ГДР і Венгрыі было пабудавана буйнейшае прадпрыемства Ліды — лакафарбавы завод. Эмалі, поліэфірныя лакі, фталевы ангідрыд, полівінілацэлатная эмульсія — прадукцыя завода для прамысловых і бытавых патрэб. Прадпрыемства экспартуе свае вырабы ў трыццаць краін.

У дзесятай пяцігодцы намерана расшырэнне дзеючых магутнасцей. Аб'ём вытворчасці ўзрасце больш чым на 60 працэнтаў, палепшацца ўмовы працы рабочых, будзе ажыццёўлена вялікая сацыяльная праграма.

НА ЗДЫМКАХ: пульт кіравання цэхам лакаў; лабарантка цэха полівінілацэлатнай эмульсіі Антаніна Мысліцкая; устаноўка кантактавання фталевага ангідрыду.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

з усіх куткоў рэспублікі

УСІМ І КОЖНАМУ

Якую пачынаць пакінуць аб сабе мінулы год?

Калі спытаць пра гэта ў токара Маладзечанскага завода металаканструкцый Іосіфа Рымшы, ён расказаў пра дзве найбольш значныя падзеі ў сваім жыцці. 20 лістапада яму быў прысвоены самы высокі — пяты вытворчы разрад. А праз два тыдні яго сям'я атрымала новую добраўпарадкаваную кватэру на праспекце імя Леніна. У новы дом перасялілася і сям'я Блаўтра-Зборчак Віктара Селітруковіча і яшчэ пяцьдзясят сем'яў металістаў.

Для Анатоля Мірончыка мінулы год таксама памятна. Ён, рабочы-зваршчык, скончыў без адрыву ад вытворчасці Магілёўскі машынабудаўнічы інстытут. Былы рабочы стаў інжынерам-канструктарам на сваім прадпрыемстве. Завочна скончыў летась вышэйшыя навуцальныя ўстановы і атрымаў дыплом інжынераў Іван Лапушыўскі і Міхаіл Атрашкевіч. Абодва яны павышаны па

службе: Іван Станіслававіч прызначаны начальнікам вядучага цэха, а Міхаіл Іванавіч — старшым інжынерам па арганізацыі працы. У кожнага пятага металіста — дыплом інжынера або тэхніка. Мінулы год пачаў новую, дзесятую пяцігодку. Для маладзечанскіх металістаў гэты пачатак быў надзвычай добрым — усе намечаныя вытворчыя заданні прадпрыемства перавыканала. А выдатная праца прыносіць не толькі маральнае задавальненне. Яна — аснова росту матэрыяльнага дабрабыту рабочых. Калі за дзесяць месяцаў 1975 года ў фонд матэрыяльнага захавання і сацыяльна-культурных мерапрыемстваў завода было пералічана 190 тысяч рублёў, то за адпаведны перыяд мінулага года — амаль удвая больш. Толькі ў выглядзе прэміяльных надбавак да заробковай платы за студзень — кастрычнік мінулага года рабочым, інжынерам і тэхнічным работнікам і служацым заво-

да выдадзена 237 тысяч рублёў.

Дзевяць тысяч рублёў выдаткаваў завод у 1976 годзе на ўтрыманне базы адпачынку на возеры Нарач. Тут за лета адпачылі 850 металістаў. З фонду матэрыяльнага захавання і сацыяльна-культурных мерапрыемстваў выдзяляюцца сродкі на бясплатнае харчаванне для тых, хто працуе ў трэцюю змену, на набыццё спартыўнага інвентару, музычных інструментаў.

Маладзечанскія металісты называюць сваё прадпрыемства заводам заводаў. Металічныя канструкцыі з маркай завода выкарыстоўваюцца на ўзвядзенні важных прамысловых і іншых аб'ектаў Масквы і Ленінграда, Нарыльска і Кохта-Ярва, Смаленска і Салігорска, металургічных прадпрыемстваў Курскай магнітнай аналіі. Адгрузаецца прадукцыя завода ў Югаславію, Іран, Новую Гвінею і ў іншыя зарубежныя адрасы. Так што развіццё вытворчасці будзе карысна не толькі для рабочых завода, але і для краіны наогул.

Мікалай ПУЖЭВІЧ.

ШОСТАЕ ВЯСЕЛЛЕ

Перад самым Новым годам у сям'і Ганны Мялешка — калгасніцы калгаса «Дружба» Слонімскага раёна — адбылася вялікая ўрачыстасць: ажаніўся сын Іван, трактарыст.

Гэта было ўжо шостае вясельле ў сям'і Мялешкаў. Па даўняй традыцыі на ім спявалі абрадавыя песні, танцавалі, крычалі «горка». Шчаслівыя жані і нявеста, як і належыць, былі ў цэнтры ўвагі. Шчаслівая адчувала сябе і Ганна Пятроўна. Яна памятае дзень, калі сама шмат гадоў назад уступала ў сямейнае жыццё.

— Вясельле такога, як цяпер робяць, у нас не было: гаворыць Ганна Пятроўна аб сваёй маладосці. — З Іванам Герасімавічам мы пажаніліся ў 1945, адразу ж пасля вайны. Ён прыйшоў з фронту з пакалечанай нагой. Рані да гэтага часу не даюць яму спакою. Усяго было з таго часу: нямаўля цяжкасцей, хваляванняў, бяссонных начэй. Але я выгадала 13 дзяцей. Сям'ера з іх жывуць ужо са-

мастойна. Вольга замужам, працуе ў горадзе Бяроза медсястрой. Сваё сям'я і ў Пятра, які жыве побач са мной і працуе трактарыстам у калгасе «Дружба». Вольга і Пётр маюць па двое дзяцей. Ніна і Наташа вучацца ў Маладзечна, Мікалай — майстар па рамонт гадзіннікаў, жыве ў Слоніме. Дачка Ала вучыцца ў Ваўкавыскім зааўтэхнікуме. І ўвогуле адсвяткавалі вясельле сына Івана...

— Адною мне справіцца з такой вялікай сям'ёй было б немагчыма, — працягвае маці-гераіня. — Але на кожным кроку мы адчувалі падтрымку дзяржавы. Калгас выдзеліў нашай сям'і прасторны дом. Ад дзяржавы на выхаванне дзяцей я атрымліваю грашовую дапамогу.

— Некалі я трывожылася, што ў мяне шмат дзяцей, — гаворыць жанчына. — А цяпер бачу, што без такой сям'і, напэўна, маё мацярынскае шчасце было б не поўным. Калі ўсе разам збіраюцца ў бацькоўскай хаце — сапраўднае свята.

М. РЫЛКО.

ў знаках Задзяка, на якія спыраюцца астралагі, не ў праляках урадаў, да якіх апелююць палітыкі, не ў фатальным пагаршэнні кан'юнктуры. Гэта аб'ектыўная тэндэнцыя, што вынікае з самой сутнасці капіталізму. Таке вада Даркса не толькі тых, хто ведае марку, але нават і тых, хто не хоча лічыцца з адкрытымі ім законамі развіцця капіталізму і яго грамадства. «Тое, што мы бачым сёння, — з жахам канстатуе былы прэзідэнт буйнейшага швейцарскага камерцыйнага банка «Юніан бэнк» Альфрэд Шэфер, — гэта канец капіталізму ў Заходняй Еўропе».

Мы не маем падстаў скарыцца на мінулы год. «Адыхо-

дзячы год быў годам далейшага росту эканамічнай магутнасці Савецкай краіны, краін сацыялістычнай садружнасці, умацавання іх згуртаванасці і міжнароднага аўтарытэту. Гэта быў год новых поспехаў сусветнага камуністычнага і рабочага руху, важных перамог маладых дзяржаў, якія заваявалі нацыянальную незалежнасць. Гэта быў год актыўнай барацьбы за мір, дэмакратыю і сацыялізм, — сказана ў навагоднім віншаванні савецкаму народу Камуністычнай партыі і ўрада краіны.

Напярэдадні Новага года нашы цэнтральныя і рэспубліканскія газеты пазнаёмілі сваіх чытачоў з планами развіцця

народнай гаспадаркі на 1977 год. Яны прадугледжваюць стабільны пад'ём савецкай эканомікі, развіццё культуры і, што асабліва падкрэсліваецца, рост дабрабыту людзей.

Год 1977-ы — шасцідзясяты год нашай сацыялістычнай Радзімы — будзе дастойным пераймальнікам свайго папярэдняга. Мы з задавальненнем прачыталі ў планах радкі, дзе акрэслена перспектыва росту ўзрочна жывецка кожнага рэальных даходаў на душу насельніцтва складзе 3,8 працэнта. Нацыянальны даход у параўнанні з 1976 годам узрасце

на 15,5 мільярда рублёў. Павысіцца заробная плата. Дарэчы, пастанова аб значным павелічэнні заробковай платы амаль трэці ўсіх занятых у народнай гаспадарцы СССР была апошнім рашэннем, прынятым партыяй і ўрадам краіны ў адыходзячым годзе. А адной з першых пастановаў наступіўшага года была Пастанова ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР «Аб развіцці ў 1976—1980 гадах вытворчасці тавараў масавага попыту і аб мерах па палепшэнню іх якасці». Гэта рашэнне партыі і ўрада кожны з нас таксама сустрэў з задавальненнем, бо мерапрыемствы, намечаныя ў ім, дазваляць

чыя планавалася раней, — павялічыць выпуск тавараў штодзённага ўжыву. Значыць, з разраду дэфіцытных выйдуць многія рэчы, якія робяць быт кожнай савецкай сям'і прыгожым, зручным і сучасным.

Лічы не кіруючы светам, але паказваюць, свет, сказаў не бы, якія вызнаваў перспектыв дзей, адрозніва лагічных паказніках краінах не т абсалютнай велічэй тэндэнцы. Нашы гаспадарантаваны планавым ме

ГОД 1919-ы

1 СТУДЗЕНЯ Часовы рэвалюцыйны рабоча-сялянскі ўрад Беларусі абнародаваў Маніфест аб утварэнні Беларускай ССР. «З сённяшняга дня Беларуска-Савецкая Рэспубліка становіцца рэспублікай працоўнага народа, рабочых, сялянскай беднаты і чырвонаармейцаў Беларусі, — гаварылася ў Маніфесте. — Цяпер уся ўлада на Беларусі належыць толькі Саветам рабочых, сялянскіх, батрацкіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў». Гэты дзень стаў днём нараджэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

8 СТУДЗЕНЯ Часовы рэвалюцыйны рабоча-сялянскі ўрад БССР, ЦК КП(б) і абласны камітэт камсамола пераехалі ў Мінск, які з гэтага часу стаў сталіцай Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

21 СТУДЗЕНЯ Часовы рэвалюцыйны рабоча-сялянскі ўрад прыняў рашэнне аб стварэнні Ваенна-рэвалюцыйнага Савета рэспублікі.

2 ЛЮТАГА Цэнтральнае бюро КП(б) Беларусі абмеркавала пытанне аб зліцці Беларускай і Літоўскай рэспублік, аб стварэнні Беларуска-Літоўскага ўрада і іншых. Бюро паставіла склікаць аб'яднаны з'езд Кампарты Беларусі і Кампарты Літвы. Сталіца Беларуска-Літоўскай рэспублікі было прызнана мэтазгодным перанесці ў горад Вільню.

2—3 лютага ў Мінску адбыўся I Усебеларускі з'езд Саветаў рабочых, сялянскіх і салдацкіх дэпутатаў Беларусі. Для згуртавання і мабілізацыі сіл на барацьбу супраць нашэсця

інтэрвентаў і разгрому ўнутранай контррэвалюцыі з'езд прызнаў неабходным аб'яднаць беларускі і літоўскі народы ў адзінай сацыялістычнай Савецкай рэспубліцы і прыняў аб гэтым дэкларацыю.

На з'ездзе была прынята першая Канстытуцыя БССР, якая зафіксавала найвялікшыя заваёвы сацыялістычнай рэвалюцыі ў Беларусі — устанавленне дыктатуры пралетарыяту і Савецкай улады. Тут жа быў выбраны Цэнтральны Выканаўчы Камітэт БССР, зацверджаны герб і флаг Беларускай ССР.

27 ЛЮТАГА аб'яднанае пасяджэнне ЦВК Літоўскай ССР і ЦВК Беларускай ССР аднагольна прыняло рашэнне аб стварэнні Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Літвы і Беларусі. Неабходнасць аб'яднання Беларускай і Літоўскай ССР дыктвалася пагрозай новай вайны з боку буржуазна-памешчыцкай Польшчы, барацьбой супраць унутранай буржуазна-нацыяналістычнай контррэвалюцыі. Улічвалася таксама агульнасць сацыяльна-эканамічных і палітычных умоў абедзвюх рэспублік, іх геаграфічнае размяшчэнне.

1 САКАВІКА СНК Літбел ССР афіцыйна замацаваў назву рэспублікі — Сацыялістычная Савецкая Рэспубліка Літвы і Беларусі, назву ўрада — Рабоча-сялянскі ўрад Літвы і Беларусі, а таксама флаг і герб рэспублікі. У хуткім часе былі аб'яднаны і Камуністычныя партыі Літвы і Беларусі. 28 красавіка ЦК КП(б) Літвы і Белару-

сі, ўрад Літбел ССР у сувязі з наступленнем польскіх войск былі вымушаны пераехаць у Мінск.

29 САКАВІКА ў Гомелі быў падаўлены контррэвалюцыйны мяцеж на чале з былым царскім афіцэрам Стракапытавым. Разгром мяцяжу арганізавалі камуністы горада, якія абпіраліся на шырокае працоўнае масы.

Ідучы насустрач пажаданням народа, ВЦВК РСФСР з удзелам прадстаўнікоў Украіны, Беларусі і Літвы, Латвіі прыняў 1 чэрвеня пастанову аб аб'яднанні гэтых савецкіх рэспублік для барацьбы з сусветным імперыялізмам.

3 11 ПА 21 ЧЭРВЕНЯ ў Беларусі знаходзіўся агітпоезд «Кастрычніцкая рэвалюцыя» на чале са Старшынёй ВЦВК Міхаілам Калініным. Агітпоезд пабываў у Віцебску, Оршы, Магілёве, Гомелі, Жлобіне, Бабруйску, Мінску і іншых гарадах і вёсках Беларусі.

8 ЖНІўНЯ пасля працяглых баёў з белапаліцамі часці Чырвонай Арміі пакінулі Мінск. У першыя ж дні акупацыі горада пачаў дзейнічаць Мінскі падпольны партыйны камітэт. Ён узначаліў работу Слуцкай, Барысаўскай, Маладзечанскай і іншых падпольных партыйных арганізацый.

У кастрычніку наступленне польскіх акупантаў было спынена Чырвонай Арміяй. Савецка-польскі фронт на тэрыторыі Беларусі стабілізаваўся на лініі рака Заходняя Дзвіна — Полацк — Лепель — Барысаў — рака Бярэзіна і ў такім стане заставаўся да вясны 1920 года.

Больш як пяцьсот школьнікаў з розных куткоў краіны праводзілі каникулы на новай турбазе, размешчанай недалёка ад Гродна на маляўнічым беразе Нёмана. Да паслуг адпачываючых—тры добраўпарадкаваныя трохпавярховыя жылыя корпусы больш чым на 500 месц, клубна-адміністрацыйны будынак, пабудаваны па праекту вільнюскага філіяла інстытута «Саюзкурортпраект». Хлопчыкі і дзяўчынкі адпачываюць тут весела і цікава, часта ездзяць на экскурсіі ў Гродна.
НА ЗДЫМКУ: школьнікі на новай турбазе.

Фота А. ПЕРАХОДА.

Што? * Як? * Чаму?

У лістападзе мінулага года ў Мінску праходзіла чацвёртая сесія Вярхоўнага Савета Беларускай ССР дзевятага склікання. На яе разгляд былі вынесены пытанні аб Дзяржаўным плане развіцця народнай гаспадаркі Беларусі на 1976 — 1980 гады, аб Дзяржаўным бюджэце рэспублікі на 1977 год, аб утварэнні пастаяннай камісіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР па пытаннях працы і быту жанчын, аховы мацярынства і дзяцінства і іншых. Пытанні, як бачыце, складаныя і вельмі важныя. Іх разгляд праходзіў згодна з зацверджаным парадкам дня, які нечакавана быў парушаны. І парушыў яго сам Старшыня Вярхоўнага Савета БССР дэпутат І. Шамякін. Справа ў тым, што ад народных мастакоў рэспублікі М. Савіцкага і З. Азгура паступіла

ДЭПУТАЦКАЕ ЗАПЫТАННЕ

міністру культуры БССР Ю. Міхневічу адносна прыбудовы да Дзяржаўнага мастацкага музея БССР. М. Савіцкі і З. Азгур пісалі, што ў сувязі з хуткім расшырэннем фондаў музея ўзнікла неабходнасць дадатковых памяшканняў для захоўвання твораў жывапісу, графікі, скульптуры.

Вярхоўны Савет даручыў міністру даць адказ на запытанне дэпутатаў на гэтай жа сесіі. У той жа дзень М. Савіцкі і З. Азгур адказ атрымалі. Ён быў станоўчы. Па запытанню дэпутатаў Вярхоўны Савет БССР прыняў пастанову.

З прыведзенага прыкладу відаць, што дэпутацкае запытанне значна адрозніваецца, скажам, ад пытання, а таксама звярота дэпутатаў. Яно робіцца на сесіі Савета, патрабуе абавязковага абвясчэння, разгляду, адказу на яго і прыняцця пастановы. Такім чынам разглядаюцца ўсе дэпутацкія запытаныя незалежна ад таго, на сесіі якога Савета яны зроблены— Вярхоўнага ці мясцовага. Але натуральна, што межы дзейнасці дэпутатаў Саветаў розных ступеней не аднолькавыя. Дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР М. Савіцкі і З. Азгур звярнуліся з дэпутацкім запытаннем да міністра. Гэтага не могуць зрабіць дэпутаты абласных, гарадскіх, раённых і сельскіх Саветаў. Яны маюць права звярнуцца да падведаных таму або іншаму Савету дзяржаўных і грамадскіх органаў, да кіраўнікоў і работнікаў прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый. Дэпутацкія запытаныя робяцца на конт правамерных і неправамерных дзеянняў адказных асоб, стану пэўных участкаў дзяржаўнага, гаспадарчага, сацыяльнага і культурнага будаўніцтва.

Выявіць, папярэдзіць або ліквідаваць недахопы, парушэнні —такія мэты кожнага дэпутацкага запытання і ў прыватнасці— дэпутата Рагачоўскага раённага Савета Н. Радчыкава. Ён звярнуўся з запытаннем да начальніка электрасеткавага ўчастка А. Гаварушкі, які затрымліваў рэканструкцыю электралініі ў саўгасе «Рагачоўскі». Гэта магло значна пагоршыць работу жывёла- і тушкагадоўчых ферм саўгаса. Праз нейкі час электралінія была рэканструявана.

А што, калі на тэрыторыі Савета знаходзіцца не падведанае яму прадпрыемства? Напрыклад, саюзнага падпарадкавання. Ці можа дэпутат звярнуцца з запытаннем, якое датычыць гэтага прадпрыемства? Можна, калі запытанне звязана з бытавым ці медыцынскім абслугоўваннем на прадпрыемстве, забеспячэннем законнасці на тэрыторыі Савета.

Чаму так уважліва адносяцца ў Саветах да дэпутацкіх запытанняў? Таму што, як адзначыў заснавальнік Савецкай дзяржавы У. І. Ленін, запытанне ў Савецка—адно з абавязковых мерапрыемстваў у барацьбе з цяганай. І як запісана ў 14 артыкуле Закона ССР аб статусе дэпутатаў, «абмеркаванне Саветамі запытанняў дэпутатаў—дзейсны сродак кантролю за работай органаў дзяржаўнага кіравання і службовых асоб».

Народныя выбраннікі ўсё паўней выкарыстоўваюць дадзенае ім права дэпутацкага запытання. Так, напрыклад, у 1968 годзе ў мясцовых Саветах рэспублікі было зроблена 3 220 запытанняў, а ў 1974 годзе—5 308.

Значыць, з кожным годам дэпутаты ўсё актыўней умешваюцца ў справы дзяржаўных і грамадскіх органаў, устаноў, прамысловых прадпрыемстваў, калгасаў, саўгасаў, кантралююць іх дзейнасць, сочаць за ажыццяўленнем савецкіх законаў. Карацей—усё актыўней кіруюць краінай. А менавіта ўдзел народа ў кіраванні дзяржавай — адна з адметных асаблівасцей сацыялістычнай дэмакратыі.

Семнаццаць юнакоў і дзяўчат, членаў Саюза маладых камуністаў Кубы старанна авалодаюць рускай мовай у Мінскім дзяржаўным педагагічным інстытуце замежных моў. У 1978 годзе, калі Куба апранецца ў маляўнічы ўбор XI Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў, яны будуць гідамі савецкай дэлегацыі.

НА ЗДЫМКАХ: сакратар інстытуцкай пярвічнай арганізацыі Саюза маладых камуністаў Кубы Абе-ларда ЭРНАНДЭС на лекцыі; выкладчык рускай мовы і літаратуры Ніна ЛІСТАПАД з кубінскімі студэнтамі.

за мяжой і дома

ПАСОЛ РЭСПУБЛІКІ ІНДЫЯ ў МІНСКУ

У Мінску знаходзіўся Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Рэспублікі Індыя ў СССР Індэр Кумар Гуджрал з жонкай.

Ён нанёс візіт міністру замежных спраў БССР А. Гурыновічу.

Адбылася гутарка, якая прайшла ў дружалюбнай атмасферы. На гутарцы прысутнічаў старшыня прэзідыума праўлення Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі В. Смірноў.

Пасол Індыі азнаёміўся з выдатнымі мясцінамі горада-героя Мінска, пабываў у новых раёнах жыллёвага будаўніцтва. Ён наведваў таксама Беларуска-Індыяўскі музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, аглядаў

дакументы і баявыя рэліквіі, якія расказваюць аб вялікім подзвігу савецкага народа ў барацьбе супраць гітлераўскага фашызму.

Індэр Кумар Гуджрал наведаў Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Адбылася гутарка, у час якой старшыня прэзідыума праўлення таварыства В. Смірноў расказаў аб культурных сувязях, што расшыраюцца і паглыбляюцца паміж савецкай і індыйскай грамадскасцю, дзейнасці Мінскага гарадскога аддзялення Таварыства савецка-індыйскай дружбы.

Пасол Індыі ў СССР сустрэўся з індыйскімі студэнтамі, якія вучацца ў навучальных установах Мінска.

На другі дзень пасол нанёс візіт у Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР. Адбылася гутарка са Старшынёй Вярхоўнага Савета БССР І. Шамякіным і сакратаром Прэзідыума Вярхоўнага Савета рэспублікі

Індэр Кумар Гуджрал наведаў Курган Славы і мемарыяльны комплекс Хатынь, дзе ўсклаў кветкі. У той жа дзень пасол аглядаў таксама экспазіцыю Дзяржаўнага мастацкага музея БССР.

Для мяне, сказаў Індэр Кумар Гуджрал у гутарцы з карэспандэнтам БЕЛТА, было цікава наведаць Беларусь — рэспубліку, якая ўнесла вялікі ўклад у агульную перамогу савецкага народа над гітлераўскім фашызмам, а цяпер сваім магутным эканамічным патэнцыялам садзейнічае развіццю індустрыі Савецкага Саюза і, як член ААН, адыгрывае важную ролю ў міжнародным жыцці.

Пасол падкрэсліў вялікае значэнне дружбы і супрацоўніцтва з Савецкім Саюзам, які бескарысліва дапамагае Індыі развіваць такія вызначаючыя сучасны тэхнічны прагрэс галіны прамысловасці, як мегалургію, машынабудаванне, прыборабудаванне і іншыя, і набыць сапраўдную эканамічную незалежнасць.

ДЭМАКРАТЫЯ: ІДЭАЛЫ І РЭЧАІСНАСЦЬ

«НАБЛЮДАЕМ, ДУМАЕМ, ВЗВЕШИВАЕМ...»

Летась у снежні ў двух нумарах «Голасу Радзімы» былі надрукаваны пісьмы — адказы чытачоў на рэдакцыйную анкету «Пагаворым аб дэмакратыі». Тэма гэтая зацікавіла нашых сучаснікаў за рубяжом, і ўжо сёлета мы атрыма-лі яшчэ некалькі пісем з розных краін. Прапануем іх ува-зе чытачоў.

РЭАЛЬНЫЯ СВАБОДЫ— У САВЕЦКІМ САЮЗЕ

Прайшло ўжо амаль шэсцьдзесят гадоў з таго часу, калі Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, якая звергла царскую манархію ў Расійскай імперыі, прынесла яе народам доўгачаканую свабоду. Сёння ў Савецкім Саюзе — квітнеючая эканоміка, перадавая навука, багатая культура і самая перадавая ў свеце дэмакратыя.

Людзі ў СССР карыстаюцца не толькі плёнам сваёй працы. Ім дадзены рэальныя правы на адпачынак, бясплатную вучобу і медыцынскае абслугоўванне. Асабліва прыкметна розніца паміж савецкай дэмакратыяй і буржуазнай у тым, як могуць рабочыя ўдзельнічаць у кіраванні эканомікай. Тут, у Францыі, рабочыя абавязаны выконваць толькі сваё заданне, а выдзеным спраў займаюцца гаспадары прадпрыемстваў. Таму французскія рабочыя маюць толькі абавязкі, а правоў амаль ніякіх. Затое на майі Радзіме, як я мог пераканацца асабіста ў час неаднаразовых паездак, працоўныя — гэта не выканаўцы чужой волі. Яны актыўна ўдзельнічаюць у саапрацоўцы будаўніцтва, якое выдзецца ў краіне. Праз прафсаюзы, рабочыя сходы, групы народнага кантролю яны поўнасьцю кантралююць выдзеныя вытворчыя пытанні.

І я цвёрда перакананы, што сапраўдная дэмакратыя, рэальныя свабоды існуюць у Савецкім Саюзе, а не на Захадзе.

Уладзімір ЛІХОТА.

Францыя.

«НЯМА КРАІНЫ ЛЕПШАЙ...»

Нядаўна мне ў рукі трапіла кніга «Агульны рынак», у якой падрабязна раскажваецца аб эканамічным становішчы ў краінах Еўрапейскай эканамічнай супольнасці. Але нават і без кнігі, з уласнага вопыту, на прыкладзе краіны, дзе я жыў, магу сказаць, што тут простама чалавеку жыццё з кожным годам усё цяжэй. Аб якой роўнасці грамадзян можа ісці гаворка, калі адны маюць усё і карыстаюцца ўсімі дабротамі, а працоўны народ, які стварае гэтыя даброты, мае толькі неабходны для жыцця мінімум.

Да таго ж цяпер у Бельгіі шмат беспрацоўных. Маладыя людзі заканчваюць школы, універсітэты, а работу знайсці не могуць. Нам, старэйшым, быццам бы лягчэй: усё ж нешта сабралі за доўгія гады, ды і запатрабаванні ўжо не тыя, што ў маладых. Але нездарма кажуць: палка з двума канцамі. Усё часцей даводзіцца сустракацца з урачамі, а кожная такая сустрэча абыходзіцца вельмі дорага, скарачае сямейны бюджэт.

І такога становішча не толькі ў Еўропе, але і ў Амерыцы. У 1974 годзе мне давялося пабыць у Каліфорніі, і там я бачыла такую ж бездань паміж багатымі і беднымі, пераканалася, якія беспрацоўныя многія грамадзяне ЗША. Назіраючы такое, прыходзіць да вываду — няма простама чалавеку шчасця ў капіталістычным свеце.

У гэтым пераканваюцца і тыя савецкія людзі, якім давялося пабыць за мяжой. Да нас у Бельгію цяпер часта прыязджаюць з Савецкага Саюза ў госці да родных. І калі чалавек агледзіцца ды параўнае тутэйшую рэчаіснасць з жыццём у Савецкай краіне, дзе ўсе людзі роўны і карыстаюцца аднолькавымі правамі, то прыходзіць да таго ж вываду, да якога мы прыйшлі ўжо даўно: «Няма ў свеце краіны лепшай за нашу Радзіму!» І ні адзін чэсны савецкі чалавек не згодзіцца сёння прамяняць тое, што ён мае, на «заходні рай».

Франя ІЛЬІНА.

Бельгія.

ЗНОЎ РУНЕЕ ПОЛЕ

Некалі тут была ўскраіна Маладыя Песары. Пясярод тая была невялікі дом — школа механізацыі. Вучыліся ў ёй не тры гады, як цяпер у вучылішчы, а шэсць месяцаў. Сельгасмашыны, што былі ў парадажэнні навучанцаў, можна пералічыць па пальцах. Але з таго часу прайшло амаль 25 гадоў — вучылішча мае 10 тысяч выпускнікоў.

На месцы былога поля разросся парк, узняліся вучэбныя карпусы, майстэрні, інтэрнат. І вучыцца тут не сотня чалавек, як раней, а дзевяцьсот. Юнакі і дзяўчаты разам са спецыяльнасцю трактарыста-машыніста шырокага профілю атрымліваюць атэстат аб сярэдняй адукацыі.

Самай цікавай парой навучэнцы лічаць лейта — практыка дае ім радасць самастойнай працы.

Пра станаўленне характараў маладых хлебарабаў і раскажваецца ў ніжэй змешчаных нататках.

ХЛЕБНЫЯ ДАЖДЖЫ

У іх — загарэлыя, абветраныя твары. І глядзяць яны прыжмурчыўшыся, як лю-

дзі, стомленыя яркім сонцам. Шырокія далоні ўжо ведаюць цану хлеба. Не так: круглыя чорныя — 14 капеек, «цаглінка» — 18, булачка-пляцёнка — 25. Інакш.

Ім яшчэ няма і семнаццаці, але ў сачыненні «У чым вы бачыце прыгасоць сваёй прафесіі?» яны напісалі: «...У тым, што ў людзей ёсць хлеб, і яго ўдосталь».

Праз некалькі дзён з бункераў камбайнаў вырвуцца першыя хлебныя ліўні. І кожнаму, хто па традыцыі працягне да іх далоні, захочацца зрабіць крок і акнуцца ў іх з галавой, каб да канца адчуць радасць вечнага, як свет, рамяства хлебараба.

І, можа, яшчэ даражэй стануць кожнаму з іх спрацаваныя рукі маці, зразумелай трывога майстра за іх першую ба-разну, больш патрэбнымі парады настаўнікаў.

Час не можа спыніць свой бег.

Калісьці: плуг ды барана, сявёнкі праз плячо і малітва перад абразком — «дожджыку б». «Сюды кінь, тут пасунь»,

Жывем мы в Канаде уже почти 40 лет. Это долгое печальное время для нас не проходит впустую: мы думаем, взвешиваем, наблюдаем и сверяем свои мысли с мыслями других, чтобы не прийти к скоропалительным выводам. Предполагаем, что за такой период времени можно научиться понимать подлинный смысл «дипломатических» слов, которыми привилегированные классы «свободного» мира стараются объяснить собственную демократию, как всенародную демократию.

Два века прошло с тех пор, как оплот капиталистической демократии и свободы — Соединенные Штаты Америки — стали независимыми от чужого капитала, но от своего внутреннего они не избавились. Недавно, настраивая радиоприемник, я услышал русскую речь. Выяснилось, что «Голос Америки» передавал заявление директора американской выставки в Москве. Выставка, проходившая в Сокольниках, в основном знакомила советских людей, «порабощенных коммунистической идеей», с «самой передовой» в мире конституционной демократией. Если слушатель не знает, что творилось на протяжении прошлых двух столетий в США и что творится по сей день, он может подумывать: «Вот где жизнь! Вот где рай господен! А справедливость-то какая!»

Но если обратить внимание на историю этой открытой Колумбом страны, рассмотреть ее под углом зрения современных общественных проблем, то на многое может натолкнуться пылкий глаз интересующихся социальной структурой этой распутной и безжалостной страны. Ведь не секрет, что в этой богатой и развитой капиталистической стране более семи миллионов населения совсем неграмотны и еще большее количество полуграмотны, что чуть не четверть населения недоедает и живет в лачугах. Кто может подумать, что негритянское двадцатимиллионное население по сей день находится под игом расовой дискриминации, а особенно его беднейшие слои?

На днях пришлось наблюдать по телевидению любопытную картину, в которой участвовал и новый президент США Джимми Картер. В предвыборной кампании он очень лестно называл всех

негров своими «черными братьями». Черные же «братья», почувствовав расположение к себе будущего лидера страны, не дожидаясь дня вступления его на ответственный пост, решили пойти в воскресенье в церковь, в воскресеньем Картер всегда молился, чтобы поблагодарить всевышнего за избрание доброго белого брата в президенты. Но когда они появились на пороге, входная дверь в церковь автоматически закрылась.

Весть о происшедшем вмиг облетела все штаты. Корреспонденты, поднося микрофоны, засыпали избранного президента вопросами о случае, происшедшем в церкви. Некоторые даже требовали его отставки, не допуская инаугурации 20 января. Картер ответил, что он постарается не допустить подобных случаев. Вскоре, наверно по инициативе Картера, был созван митинг в этой же церкви, на который пришли и «черные братья».

Через некоторое время дверь церкви раскрылась, и народ с радостными восклицаниями вышел из нее. Выяснилось, что большинство присутствующих за то, чтобы негриты имели право молиться вместе с белыми. Но будет ли так? Этот эпизод лично нас не особенно трогает, так как эта борьба по существу ведется за пустой мешок. Однако может быть, что в Соединенных Штатах борьбу за равноправие нужно начинать именно с пустого мешка, более доступного всем, чем что-то серьезное. Например, право избирать в законодательные институты страны и быть самим избранным.

В конституции такое право предусмотрено. Но в ней ничего не говорится, сколько сотен тысяч или, наконец, миллионов долларов каждый кандидат должен иметь, если хочет быть избранным. Словом, без подходящего капитала никому и никогда еще не удавалось быть избранным даже в органы местной власти. Вот вам и демократия с равными правами для всех, но не равными возможностями.

Капитализм не только лишает народ возможности пользоваться конституционными правами, гарантированными первой декларацией независимости США два столетия назад, но и лишает их плодов собственного труда.

Насаждают насильно свою волчью мораль, уродуют и возвращают души.

Так разве можно хоть в какое-нибудь сравнение ставить все это с подлинно народной демократией на нашей Родине и в других социалистических странах, где народы добились подлинной демократии, а не лживой буржуазной?

Наша Родина, Коммунистическая партия Советского Союза и весь народ с первого дня Советской власти боролись и борются за справедливый мир, без чего неммыслима и неосуществима счастливая жизнь. Это понятно каждому, чем другим, советскому народу, принесшему на алтарь победы над германским нацизмом двадцать миллионов человеческих жизней. Вот почему партия и правительство нашей Родины добиваются углубления неразрывных связей с народами дружественных стран, заключения договора о мире со всеми странами капиталистического мира, наподобие того, который был принят в Хельсинки. Хотя и этот договор еще нуждается в большой поддержке, чтобы никто не смог его нарушить. А тут его уже расшатывают. Ведущиваясь в различных голосах, особенно в Соединенных Штатах, нетрудно догадаться, чего они хотят от Советского Союза по Хельсинкскому договору и как они понимают права человека. Раз, мол, подписали Заключительный акт, в котором сказано о правах человека, так давайте право всяким шарлатанам ломать стены здания социалистического интернационального сотрудничества. Пустите в свою страну всех буржуазных кротов и разрешите им рыть беспрепятственно, где только они хотят. Пустите всю их модную литературу, разрешите свободно торговать наркотиками, и все будет в порядке. А самое главное — к чему вам атомное оружие, разные ракеты? Пусть бы только в Америке это все существовало. А они, то есть реакционеры, свободно играли бы в шахматы на карте мира, расставляя свои пешки в каждой стране для управления судьбами народов.

Вот такие наши размышления о демократии, свободе и правах.

Надежда и Григорий
МАРТЫНЮКИ.

Канада.

— вась і ўся навука. Цяпер: 40 трактароў, 16 аўтамабіляў, 180 сеялак, плугоў, пушчыльнікаў — у адным вучылішчы. У 17 кабінетах — 40 педагогаў, у 20 майстэрнях — 40 майстроў. У бібліятэцы — 22 тысячы тамоў.

Самаму старажытнаму на зямлі рамяству вучаць па-новаму.

КАТЭГОРЫІ ЦУДОЎНАГА

За рулём матацыкла сядзеў хлопец гадоў шаснаццаці.

— Садзіцеся, падвяжу вас на луг. Стагі там стаяць. Ну, проста Манэт, ды і толькі.

— Што-што? — перапытала я.

— Ну, карціна ў яго ёсць такая... — І расчаравана: — Не бачылі?

— Дык жа не Манэт гэта, а Манэ.

На наступны дзень я сустрэла жшч аднаго прыхільніка цудоўнага. Штурхнуўшы таварыша ў бок, ён прашаптаў:

— Ну, што разлёлся, як Дана?

— Вы тут не толькі жыта адаяць, але і Луўр ад Уфіцы, мабыць, адрозніць можаце, — не вытрымала я.

— Калі паднаціснуць, дык можа і змагі б.

— А навошта? — спытала я.

— Ха! — засмяяліся яны, — уяўляеце: прыязджаем у Парыж. Ну, хоць па пуцёўцы. Прыходзім у Луўр. Цары-кара-

лі навокал, Венера стаіць. А мы: дзе тут у вас Рэмбрант размешчаны? А яны галовы набок: нічога сабе трактарысты прыехалі! Прыгожа?

— Прыгожа, — згадзілася я.

І васьмі гутарыць з выкладчыкам эстэтыкі Марыяй Шляпінай. Дакладней, думаем разам, спрабуючы даць адказы на галоўныя для нас цяпер пытанні. Навошта людзям, у прыватнасці трактарыстам, шафёрам, Уфіцы і Луўр? І які той высокі сэнс, дзеля якога варта з тыдня ў тыдзень прымушаць (а напачатку менавіта прымушаць) хлопцаў біцца над катэгорыямі цудоўнага?

Вядома, патрабаваць ад іх па мастацтву ведаў глыбока не магчыма, ды і не трэба. Акрамя жывапісу навучэнцам ёсць над чым падумаць. І не абавязкова, каб яны запамнілі аўтара партрэта «Манэ-май» або нават «Сіка Галоўнае, што яны глыбей, бачыць болі У іх павышэцца кулі простых з'яваца прыгожае.

Марыя Сямёнаўна торага рэздуму стасачыненне «У чым сваёй прафесіі».

Пшанічныя азёр кеты рамонкаў і
(Заканчэнне)

6
на вясніну

ВЕЧНАЯ МОЛОДОСТЬ ИСКУССТВА

Среди художественных собраний нашей страны одно из первых мест по ценности коллекции и популярности занимает Государственный музей изобразительных искусств имени Пушкина в Москве. В нем собраны памятники мировой культуры от древнейших времен до наших дней.

Инициатором создания музея (1912 год) был известный русский ученый Иван Цветаев. Экспозиция, включавшая поначалу копии произведений мастеров Древней Греции и Рима, разместилась в специальном здании, построенном по проекту архитектора Романа Клейна. Представляя зодчего к званию академика, Росийская Академия художеств утверждала, что его творение «займет одно из первых мест в Москве, составит ее украшение на многие годы». Время подтвердило это: музей и сегодня — одно из красивейших зданий советской столицы.

За 64 года экспозиция музея претерпела большие изменения — теперь ее основу составляют оригинальные произведения, а копии занимают очень скромное место. Здесь хранится три с лишним тысячи картин, 350 тысяч листов графики, более 100 тысяч экспонатов отдела нумизматики, редчайшие археологические находки.

Древнейшие образцы станковой живописи — египетские «фаямские портреты», живопись испанцев Франсиско Сурбарана и Бартоломео Мурильо, француз Пабло Пикассо, итальянца Ренато Гуттузо, шедевр итальянского Ренессанса «Минерва» Паоло Веронезе, картины фламандца Питера Рубенса — что ни зал, то открытие, новая школа, новые имена... Перечислить все жемчужины музея невозможно. Он единственный в СССР обладатель пейзажа англичанина Джона Констебля, полотен француз Эдуарда Мане, Теодора Жерико, Мориса Утрилло. Неповторимость собрания придает одна из лучших в мире коллекций творений импрессионистов — в залах выставлены полотна французских Клода Моне, Эдгара Дега, Поля Гогена, Камиллы Писарро.

В последние годы значительно расширились международные связи музея.

— Контакты музеев разных стран незаменимы при решении самых разных проблем, — утверждает директор музея Ирина Александровна Антонова, — и, как заметил директор нью-йоркского «Метрополитен» Томан Ховинг, «в этом нам помогают господа Веласкес, Эль Греко, Вермеер...» (замечу, что сама Антонова уже много лет является вице-президентом Международного совета, объединяющего музеи 75 стран).

Действительно, великие мастера прошлого способны взаимопониманию народов разных стран. Около двух миллионов советских людей побывали на выставках зарубежных собраний, которые организовал музей за последние годы.

В его залах экспонировались полотна знаменитой Дрезденской галереи, сокровища гробницы египетского фараона Тутанхамона, вечно-таинственная и таинственно — вечная Джоконда Леонардо да Винчи, 100 картин из музея США «Метрополитен».

Приобщить миллионы людей к высотам искусства, помочь им разобраться, понять, почувствовать прекрасное — эту высокую просветительскую миссию выполняют работники музея. Именно для людей собраны и тщательно оберегаются от разрушения бесценные творения человеческих рук.

В музее создано несколько лекториев, взрослые и детские изостудии, университет искусств, клуб юных искусствоведов.

Каждый год многие экспонаты покидают свой постоянный дом и отправляются в путешествие по стране, делая остановки не только в крупных городах, но и в отдаленных поселках, где сотрудники музея выступают с популярными рассказами о творчестве великих мастеров.

Лекции по истории мировой культуры можно услышать и непосредственно в музее — на них собирается до тысячи человек.

За последние годы циклы лекций, прочитанные в музее, представили слушателям западноевропейское искусство средних веков, классическую живопись Испании, искусство Бельгии XVII—XX веков. Для школьников и студентов существует постоянный лекционный курс «Искусство с древнейших времен до наших дней». Он рассчитан на самую широкую аудиторию и знакомит молодежь с основными этапами развития мирового искусства.

Свыше 100 научных сотрудников работают в музее. Их вклад в развитие теории живописи и скульптуры и в изучение истории изобразительного искусства довольно значителен. Исследования, которые проводят сотрудники музея, известны не только в нашей стране, но и за рубежом. Большой популярностью пользуются, например, монографии «Портрет в творчестве Рембрандта» Ксении Егоровой, «Итальянская монументальная живопись» Ирины Даниловой, «Офорты Рембрандта» Евгения Левитина и другие.

В музее — одна из лучших в стране научных художественных библиотек. Постоянно пополняются археологическая коллекция и фонды картинной галереи. Недавно, например, были приобретены полотна французских живописцев Эмиля Бурделя и Анри Матисса, более двадцати работ итальянских графиков.

...Древний Рим оставил нам изречение: «Искусство вечно, жизнь коротка». Да, мудрый афоризм справедлив — искусство вечно. И ощущение чуда от соприкосновения с ним не покидает человека, пришедшего в музей имени Пушкина.

Владимир БОНДАРЕНКО.

Арыгинальная блінніца, гліняная пасудзіна для цеста, кухлікі для малака, дэкаратыўныя вазы, кактусніцы і іншае начыненне створаны групай па распра-

цоўцы і ўкараненню ў прамысловую вытворчасць бытавых вырабаў з керамікі. У аснове творчасці мастакоў-керамістаў — дэкаратыўнае мастацтва беларускіх умельцаў.

НА ЗДЫМКАХ: дэкаратыўныя вазы М. ШАУЦОВАЙ; мастак-кераміст І. ЛАРЫЁНАВА за работай.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

ДА СКОНУ СЛАВІЦЬ РАДЗІМУ

МІХАСЮ КАЛАЧЫНСКАМУ — 60 ГОД

У Міхася Калачынскага, равесніка Вялікага Кастрычніка, пара жыццёвай і творчай сталасці супалі арганічна. І асабліва гэта яскрава бачна сёння, калі многае ў жыцці пераацэнена, выверана і пацверджана часам, калі паэт размову з чытачом вядзе адкрыта, з большай патрабавальнасцю і адказнасцю да сябе, выходзячы на чарговую паэтычную паверку.

Доказам яго творчай сталасці і росквіту паэтычнага таленту з'явіўся выхад у свет двухтомніка выбраных твораў і апошняга зборніка вершаў «Докшыцкі каравай» (1974). Гэта зборнік-рэпартаж, ці, нават можна сказаць, своеасаблівы гімн чалавечай рушлівай працы, надзённаму хлебу.

Калачынскі і сёння застаецца верны сваім паэтычным прынышам, светлым ідэалам Радзімы, свайго народа. І таму не рыторыкай, не паэтычнай дэкларацыяй, а жыццёвай перакананасцю і праўдзівасцю напоўнены яго радкі:

Згадалася ўсё,
Дзе хадзіў,
Што змераў
Уздоўжкі і ўпоперак —
Ад вечнага лета радзім
Да самых далёкіх амерык.
Паўстала з ірдзеннем суніц
Радзімы зямля.
Я да скону

Хачу яе славіць і сніць,
У крыўду не даўшы нікому.

Нарадзіўся Міхась Калачынскі 12 студзеня 1917 го-

да ў Крупскім раёне Мінскай вобласці ў сялянскай сям'і. Яго паэтычны талент пачаў праяўляцца яшчэ ў школьныя гады. Затым вучоба ў Мінску і адначасова праца ў штодзённіку «Літаратура і мастацтва», спачатку кансультантам па паэзіі, а пасля і сакратаром. Да вайны выдаў першыя дзве кніжкі для дзяцей.

Паэту давалося прайсці праз пякельны агонь дзвюх войнаў — фінскай і Вялікай Айчыннай — аддаць пятнаццаць гадоў службе ў арміі. Але былі яны адначасова і вялікай жыццёвай школай. Аб гэтым вельмі сціпла і сцісла расказвае сам Калачынскі ў аўтабіяграфіі.

«Колы круціліся, дарогу і час месячы. Грымелі ў каўказскіх цянінах. Буксавалі на кубанскай, дажджамі размытай, роўнядзі. Падымалі пыл над Задоннем, у стэпах Украіны, над пагоркамі Малдавіі. Потым заграміца пад коламі загрузацела: паплылі сады Балгарыі, вёскі Румыніі, прыгарады Бялграда, вуліцы Будапешта, плошчы Браціславы, масты Венны...»

Нялёгкім было жыццё армейскага журналіста. Але гэты цяжкі і суровы час не прайшоў дарэмна. Напісана нямаля добрых вершаў, што склалі паэтычны зборнік «Сонца ў блакіце» (1949).

Гэта такія вершы, як «Вернасць», «Гармонік», «Пусты аэрадром», «Хавалі забітых...», дзе глыбока, проста і псіхалагічна праўдзіва

перададзены драматызм тых дзён, трагізм ваенных будняў.

Пад вечар хавалі забітых,
Ледзь бой рукашны заціх,
Ля свежай магілы на плітах
Жывыя сышліся да іх.

Плыў жвір... Курюўся вечар...

У смутак,
У прыцемкі сонца зайшло.
Цясніны чакалі салюту,
Патронаў жа ў нас не было.

Ідзе час. Пашыраюцца даяглядны паэта. Выходзяць новыя зборнікі вершаў Калачынскага «Прыпар» (1956), «Сосны і дзюны» (1960), «Паясы» (1968). У іх ён улаўляе Радзіму, стваральную працу савецкіх людзей, барацьбу за мір, дружбу народаў.

Лепшыя творы Міхася Калачынскага заўсёды адпавядалі і адпавядаюць часу, смела заглядаюць у будучыню. Рабіць дабро людзям, — можна сказаць, галоўнейшы дэвіз паэта:

Хачу, каб стала людзям лепш,
Больш хараства на свеце.
За гэта ў бой ідзі, мой верш,
І мужным будзь да смерці!

Апрача гэтага Міхась Калачынскі шмат піша для дзяцей і юнацтва. Яго паэмы «Прыгоды Патапкі», «Насустрач жыццю» і іншыя перакладзены на многія мовы народаў СССР і з цікавасцю чытаюцца дзецьмі.

Іван РУБІН.

РАБІЦЬ КНІГІ ПРЫГОЖЫМІ

Не так даўно ў мінскім Палацы мастацтва праходзіла рэспубліканская выстаўка твораў маладых мастакоў Беларусі. Тут былі прадстаўлены работы Уладзіміра Савіча — «На-

цюрморт», афорт «Плытагоны». Яны захапілі ўвагу наведвальнікаў.

Выкладчык кафедры графікі Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута У. Савіч толькі летас скончыў вучобу. Яго дыпломнай работай была серыя ілюстрацый да п'есы Дуніна-Марцінкевіча «Пінская шляхта». Відаць, гэта і вырашыла лёс Уладзіміра: ён абраў спецыяльнасць мастацка-афарміцельнае. Яго каларовае літаграфія «Боб», вокладка для беларускай народнай

назкі «Разумная дачка» атрымалі высокую ацэнку спецыялістаў і экспанаваліся на Усеаўскай выстаўцы твораў маладых мастакоў у Маскве.

З удзячнасцю называе Уладзімір імёны сваіх настаўнікаў — выкладчыка тэатральна-мастацкага інстытута В. Шаранговіча, мастака М. Гуціева.

Цяпер ён збіраецца стварыць серыю, прысвечаную дзелям беларускай літаратуры і мастацтва.

ЗНОЎ РУНЕЕ ПОЛЕ

[Пачатак на 5-й стар.]

памяць. І пласт зямлі, для кагосьці падобны на акраец хлеба.

Ці гэта з катэгорый цудоўнага? Відаць, пакінулі ў іх штосьці і Шышкін, і Левітан, і Манэ.

І мне стала шкада, што юны матацыкліст паймаўся адзін глядзець пакошаныя травы і стагі сена. Не ў Жыверні, як французскі мастак Манэ. У ваколіцах Маларыты.

ДОЛЯ ЖАНЧЫН — ВЯЗАННЕ!

Зіна Вальчук-практыку праходзіла ў вёсцы Дубіца, у сябе дома.

У садае ціха. Ігрушы звясаюць проста на весніцы. А перада мной бышам за-

латыя яблыкі, факты: васьмігодку закончыла з адной «чацвёркай» і пайшла ў вучылішча; цяпер вучыцца на трэцім курсе, першая прэтэндэнтка на дыплом з адзнакай; у мінулым годзе на рэспубліканскіх спаборніцтвах атрымала званне «Лепшы араты», учора вадзіла трактар, а сёння — манікюр на пазногцях, сукенка моднага крою.

— Цяжка, Зіна?

Згодна ківае галавой.

— Хлопцам нека лягчэй. Яшчэ тлумачыць не скончаць, ім ужо ўсё зразумела. А я вечарам сяджу, пальцам па схеме ваджу. Пакуль да ўсяго дайду — ужо і ноч. А яшчэ гісторыя не прайманна

літаратура, кніжка «для душы» пад падушкай. І ўсё трэба, ні ад чаго не адманешся. Калі не цаглінка да цаглінка — глядзіш, усё і рушыцца. Геаметрыя, здавалася б, навошта патрэбна? А не будзе ведаць — поле не размеціш, вугал застанецца, як у мяне сёлета на конкурсе. Прайшла па полі — і ледзь не ў слёзы — клін застаўся. Усё думала: як у вучылішча прыеду, як хлопцам пакажуся? А яны пашкадавалі, што так атрымалася, — без смеху, на поўным сур'ёзе. Забралі мяне з сабой па вёсках ездзіць, пра наша вучылішча расказаць. Адразу пра свой «клін» я і забылася.

— Ведаецца, калі я ў вучылішча паступала, знаёмых гаварылі: «Мужчынская работа». Я адказвала: «Жаночая». Пшаніца ж, і ўзыходзіць прыгожа, і каласіцца прыгожа. А хлеб спячэш, ручніком прычынеш, а што будзе...

глядзенне... Яны пераконвалі: «З добрым атэстам трэба ў горад. І прычоска заўсёды на галаве, і сукенкі прыгожыя». Я адказвала, што вёску люблю. І тады цвёрда сабе паабяцала, што як ні буду стамляцца на рабоце, сукенкі ў мяне будуць чыстыя, прыгожыя, пазногці акуратныя... Вязачь васьм навучылася...

У стالовай вучылішча ў час абеду ляжыць многа хлеба. На кожным stole — талерка з верхам. Парэзаны тонка, каб лішняе не прападала. Калі вялікі кавалак — бяруць палавінку. Хлеб вырасілі старэйшыя, навучэнцы амаль не мелі яшчэ да яго дачынення.

«Круглы чорны — 14 капеек, «цаглінка» — 18 капеек, булачка-пляцёнка — 25». Як яшчэ ацаніць хлеб?

Тут гэта ведаюць.

ЛЕСНЯ

ЗАСТАЕЦА З ЛЮДЗЬМІ

ЖЫВОЕ ДЫХАННЕ МІНУЎШЧЫНЫ

Я прыехаў пагасцяваць дадому ў святочны дзень. Маці завіхаецца ля печы, бацька тупае па двары — хутэй па прывычцы, чым з патрэбы, поркаецца ля дрывотні. Па аднаму, па двое прыходзяць родзічы і суседзі. Мужчыны не заходзяць у хату, сядваюць на бярвенні, закурваюць і пачынаюць гаворку «пра жыццё»; жанчыны паводзяць сябе больш стрымана, але гоману ў хаце, нібы на кірмашы.

А праз якую гадзіну — за сталом вясёлая гутарка добра знаёмых людзей, якія жывуць адным клопатам. Цётка Вара прыўнімае галаву, апускае павекі і нізкім голасам заводзіць: «У зялёнай дуброве пасціла дзеўка валы...»

І нечакана жанчыны падхопліваюць і зладжана вядуць пералівістую мелодыю: «Напасціла валы, ой, ды ўзяла й пагубіла!»

Я з дзяцінства ведаю гэтую песню. Але не адважваюся цягнуць разам з усімі: і словы пяю тыя, і мелодыю тую ж, а мой голас выбіваецца з прыгожага суладдзя іх галасоў. Моўчкі дзіўлюся і думаю аб тонкай далікатнай мелодыцы беларускай народнай песні, якую цяжка адрозніваць ад недасведчанаму чалавеку — нават з дасканалым слыхам.

А як трапна, як удала кладуцца на мелодыю словы! Зачараваны, засяроджана шукаю разгадку патаемнай глыбіні і сэнсу. І раптам ад хвалявання напружваецца душа, ад яшчэ не ўсвядомленай радасці адкрыцця бяжыць халадок па спіне.

...З дзяўчынаю здарылася бяда: яна згубіла валю, а шукаючы іх, сама губляецца ў лесе — гэта зачын песні. Але ў сустрэчнага ворана яна пытаецца не пра дарогу дадому, а пра свой стацкі: «Ці не чуў, не бачыў... валы ў дуброве?» Дзяўчына не ўяўляе сабе, як можна вярнуцца дадому без валю.

І вось у гэтым, ледзь прыкметным павароце песні, які і столькі разоў прапускаў мімаходзя, цэлая старонка колішняга сялянскага побыту.

Трагедыя разгортваецца далей — бацькі дзяўчыны «па двару ходзяць, белыя ручкі ломяць, сталы засцілаюць ды цяжка ўздыхаюць: «Ой, божа ж мой, божа, ды што ж нам рабіці — ці валы шукаці, ці дзіця памінаці...»

Гэтая трагедыя прыводзіць іх да яснай і простае чалавечай высновы: «Валы палавыя будуць другія, а дзіцяці такога не будзе другога...»

Хто стварыў гэтую песню? Хто ён быў, гэты геніяльны паэт і філосаф? Як змог ён падняцца да ўсвядомлення жыццёвай філасофіі беларуса, яго маральных каштоўнасцей?

У мяне часам пытаюцца, чаму, пяць гадоў прарабіўшы ў школе настаўнікам літаратуры, я перайшоў у сельскі клуб працаваць з мастацкай самадзейнасцю. Сябрам-настаўнікам даводжу, што не разлюбіў прафесію педагога, што мая работа мастацкага кіраўніка мае педагагічны ўхіл і той жа самы сэнс.

Мастацкая самадзейнасць, як і школьнае навучанне, як наогул любая жывая справа, мае мноства сваіх праб-

лем. Найбольш важныя і цікавыя я бачу ў галіне фальклорнай песні. У наш век тэлебачання і космасу людзі парознаму ставяцца да яе, розныя месцы адводзяць ёй у жыцці: ёсць аматары, ёсць і раўнадушныя. Цікава, што існуюць толькі пазітыўныя і нейтральныя адносіны да фальклору. Негатыўных я не сустракаў. Мяне, прыхільніка гэтай справы, радуе адсутнасць «негатыўных» і клопоціць наяўнасць «нейтральных».

Праз фальклорную песню мы ўспрымаем жывое дыханне нашай мінуўшчыны. Але не толькі ў гэтым яе каштоўнасць. Яна дапамагае глыбейшаму ўсвядомленню чалавека ў наш хуткаплынны час. Яна — як нядзельны адпа-

Міколу Захаранку — дваццаць сем гадоў. Жыве ён у Швабах на Лагойшчыне. У мясцовым доме культуры з'яўляецца кіраўніком мастацкай самадзейнасці. На гэту пасаду ён прыйшоў з настаўнікаў. У суседняй вёсцы Мяхеды, дзе шмат галасістых жанчын, стварыў фальклорны ансамбль, які ўжо выступаў па Беларускаму тэлебачанню. Зараз Мікола часта ездзіць па рэспубліцы і потым у тэлевізійнай праграме «Запрашаем на вачоркі» расказвае аб фальклорных калектывах.

Свой занятак ён не называе захапленнем. Гэта сур'ёзная справа, аб якой ён разважае ў сваім артыкуле.

чынак у гаманкой пушчы на берэзе ціхай ракі.

Мастацкая самадзейнасць дае магчымасць людзям адчуць смак уласнага ўдзелу ў мастацтве, уласнай творчасці. У гэтым яе сацыяльная роля. Пазбаўленне самадзейнасці ад другараднасці ў мастацтве не ў перайманні вядомых узораў, а ў пошуках сваёй уласнай сутнасці, у выкананні блізкага яе жыццю, аўтэнтычнага, уласцівага толькі ёй, самадзейнасці, а значыць, і арыгінальнага. Дзе ж гэтага шукаць, як не ў фальклоры?

Сёння мы маем па Беларусі тысячы фальклорных калектываў. Але калі б у нас у кожнай вёсцы быў свой Цітовіч ці Шырма — кожная вёска спявала б свае цудоўныя песні, здзіўляючы і чаруючы іх прыгажосцю. Самадзейнасці заўсёды патрэбны апантаны кіраўнік, не толькі аматар, але і прапагандыст народнай песні.

ЗАСПЯВАЛІ У МЯХЕДАХ

Стварыць фальклорна-этнаграфічны ансамбль у вёсцы Мяхеды аказалася зусім не проста. У адказ на маю прапанову прыйсці на рэпетыцыю, жанчыны ўсплэскалі рукамі і сарамліва ўсміхаліся: «Што вы такое кажаце! Ні з якой сабе прычыны сабрацца ды спяваць? З нас жа смяцца будуць...»

Я разумеў, што гэтая справа здзіўляла маіх будучых «артыстак» сваёй незвы-

чайнасцю. Дагэтуль у Мяхедах народныя песні гучалі толькі на вяселлях, на святы ў хатах, у буднія дні ў полі за работаю. Наша беларуская песня не паказная, не зухаватая — яна крышачку сарамяжлівая, што так добра перадае сціпласць і цнатлівасць беларуса.

Гэтая ж прывычная сціпласць прымусіла збянтэжыцца мяхедаўскіх жанчын. Але я адчуў і другое. У кожнай у вачах загарэўся летуценны агеньчык ад такой дзіўнай прапановы.

На першую рэпетыцыю яны збіраліся, счаканушы цемнаты. Потым расказвалі: ішлі, трымаючыся бліжэй да плоту, баючыся, каб хаця хто не заўважыў. І кожная думала: «А што, калі я адна прыйду, а другія, хітрэйшыя, не прыйдуць?...»

Затое назад вярталіся з песнямі.

А на другі дзень вёска падрабязна абмяркоувала тое, што адбылося. Суседкі дапытваліся, як усё было, як будзе далей. Моладзь зацікавілася, але дабрадушна пасмейвалася, мужчыны цяпелі за жонкаў ад жартаўнікоў-зубаскалаў. Аднаму з іх нехта пад вясёлы мужчынскі рогат сказаў, што яго жонка — Лушка, Лявоніха на арбіце!

Неўзабаве прыйшоў поспех: Беларускае тэлебачанне прапанавала жанчы-

чыся магчымасці ўважліва пазнаёміцца з песнямі і спецыфікай песеннасці розных мясцін Беларусі. Апрача таго, тае знаёмства магло спрыяць яснаму ўяўленню аб сучасным жыцці народнай песні.

Мне пашчасціла пазнаёміцца з удзельнікамі Дзяражыцкага ансамбля, што на Гомельшчыне, які існуе ўжо 56 гадоў, сабраць і паслухаць песні васілевіцкіх людзей з той жа Гомельшчыны — людзей, якія не ўдзельнічаюць у самадзейнасці, але пяюць заўзята; пабываць на Маларытчыне Брэсцкай вобласці, дзе ў адной вёсцы Ляхаўцы аж пяць невялічкіх, па шэсць-сем чалавек, фальклорных ансамбляў.

Гэтыя сустрэчы яшчэ больш пераканалі мяне ў тым, што народная песня, якая лічыць свой узрост стагоддзямі, упэўнена глядзіць у сваю будучыню. Дзяражыцкі ансамбль мае сталы ўзрост і шырокую сцэнічную славу, а Васілевіцкі імправізаваны калектыв — ні таго ні другога. У рэшце рэшт гэта не важна. Праўда, пяць жанчын, якія спяваюць толькі на святах у застоллі, — гэта не болей як радасць песні. А тыя ж пяцёра на клубнай сцэне — самадзейнае мастацтва. Ды гэты ўжо прыватнае і часовае пытанне. Важней было ўбачыць і ў Дзяражычах, і ў Васілевічах, і ў Маларыце людскую адданасць народнай песні, пачуць натуральнае, як дыханне, як само жыццё, спяванне. Не, не проста энтузіязм, не проста любоў да музыкі, да песні. Патрэбнасць у песні — гэта патрэбнасць у сувязі пакаленняў, патрэбнасць сумеснага адчування Радзімы.

АДВЕЧНЫЯ ПЕСНІ

Адзін мой прыяцель-музыкант сказаў мне: «Што ты ўсё носішся з гэтымі старымі песнямі! Фальклор трэба аднаўляць, апрацоўваць. А то, бывае, выходзяць бабкі на сцэну і на паўгадзіны заводзяць песню. Нудна!» Мне нічога не засталася, як паспачуваць яго неярпенню. Але згадзіўся з ім, што апрацоўка фальклору вельмі высакародная справа.

Апошнім часам даводзіцца чуць шмат спрэчак аб фальклоры: як яго выкарыстоўваць цяпер, як ставіцца да тых ці іншых прыёмаў яго ўжывання. Што ж, на ніве фальклору развівалася і будзе развівацца наша песеннае мастацтва. Бліскучы прыклад таму — нашы «Песняры». Аднак ці азначае гэта, што мы павінны адмовіцца ад яшчэ існуючага ў вёсках «чыстага» фальклору? Ці не здарыцца так, што нашы нашчадкі праз сто гадоў прымуць спяванне «Песняроў» за фальклорную першааснову і пачнуць у сваю чаргу «апрацоўваць» яе?

Вялікае лепш відно на адлегласці. Фальклор — гэта вялікае народнае творэнне. Магчыма нашы нашчадкі праз дзесяцігоддзі ўбачаць у некананічным, неапрацаваным фальклоры тое, чаго яшчэ не разгледзелі мы. І ў іх будучы свае «Песняры», таксама першаступенныя, зыходзячы са шматвяковых народных песенных традыцый, а не з пазнейшых іх інтэрпрэтацый.

Хутка мы зможам слухаць нашых бабац толькі ў магнітафонным запісе. Трэба спяшацца захаваць жывыя галасы ў фанаграмах. Але добра, што і вясковыя дзяўчынкі вучацца бабчыным і матуліным песням. І няхай нясуць іх праз светлае жыццё, кахаюць, выходзяць замуж, няхай народзяць дзяцей, пра якіх будучы казаць — «вылітая бабуля!», або «выліты дзед!», і няхай пяюць ім гэтыя адвечныя песні пад небам вечнай Радзімы.

Для ўсіх, хто, як і я, аднойчы сутыкнуўся з багаццямі народнай песеннай творчасці, папулярызация і ашчаджэнне яе стала справай жыцця. Справай не дзеля ўдзячнасці нашчадкаў, бо само дачыненне да народнага мастацтва — вялікая ўзнагарода.

Мікола ЗАХАРАНКА.

БЕЛАРУСКІ КЛУБ У АДЭСЕ

На філалагічным факультэце Адэскага дзяржаўнага ўніверсітэта працуе студэнцкі літаратурна-навуковы клуб «Савецкая Беларусь». Ён занаваны групай студэнтаў факультэта, якія летам 1974 года пабывалі на практыцы ў літаратурных музеях нашай рэспублікі і вырашылі працягнуць вывучэнне беларускай літаратуры і мастацтва ва ўніверсітэце.

Заняткі клуба, прайшоўшыя нядаўна пад старшынствам асіранта Уладзіміра Панчанкі, былі прысвечаны творчасці Петруся Броўкі і Кандрата Крапівы. З дакла-

дам аб творчасці Петруся Броўкі выступіла студэнтка трэцяга курса Валянціна Крылова. Былі прачытаны вершы паэта па-беларуску і ў рускім перакладзе. Затым аўдыторыя пазнаёмілася з артыкуламі беларускіх літаратуразнаўцаў аб Кандрате Крапіве.

Клуб «Савецкая Беларусь» закліканы адыграць значную ролю ў інтэрнацыянальным выхаванні студэнтаў, у вывучэнні шматнацыянальнай савецкай літаратуры як літаратуры адзінага савецкага народа.

С. ХАНЕВІЧ.

На сцэне Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра ў Мінску адбылася прэм'ера спектакля па п'есе М. Горкага «Апошнія». Пастаноўка ажыццёўлена рэжысёрамі Б. Луцэнкам і В. Маланкіным. Мастак спектакля Ю. Тур. Музыку напісаў кампазітар А. Рэнанскі.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля. Соф'я — артыстка Я. ЯБЛЫКАВА, Іван Каламіцаў — артыст В. ФІЛАТАЎ.

Фота Ч. МЕЗІНА.

Знойдзена на старых сцежках

Са стварэннем рэспубліканскага Таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры і падрыхтоўкай шматтомнага «Зводу помнікаў гісторыі і культуры Беларусі» пачалося планамернае вывучэнне таго, што захавалі на нашай зямлі бязлітасны час і шматлікія войны. Спецыяльна створаны сектар пры Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР ужо дэталёва абследаваў і вывучыў помнікі Брэсцкай, Гродзенскай і часткова Віцебскай абласцей.

З мэтай выяўлення новых каштоўнасцей, узяцця іх пад ахову, вывучэння шляхоў іх практычнага выкарыстання, партрэбы ў рэстаўрацыі і іншых задач рэгулярна праводзіць экспедыцыя і рэспубліканскае Таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры. Адна з такіх экспедыцый была арганізавана летась. Маршрут пралягаў па заходніх раёнах Мінскай вобласці — той частцы Беларусі, якая яшчэ планамерна не вывучалася і славилася дагэтуль толькі помнікамі Нясвіжа.

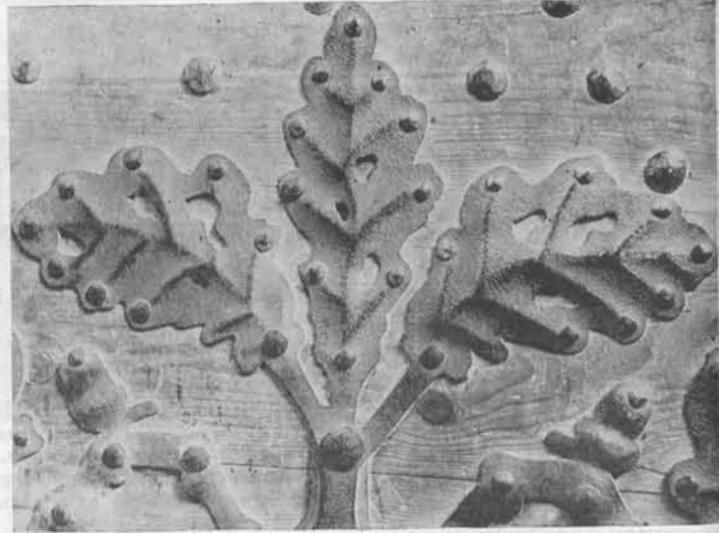
Скажам адразу, што рэчаіснасць пераўзышла ўсе меркаванні. Нават тыя нешматлікія скарбы, што ўцалелі ў лажаюшчых войнаў, з'яўляюцца значным укладам у багатую спадчыну нашага народа.

Як вядома, мастацтва — сацыяльны заказ грамадства. І не дзіва, што большасць каштоўных архітэктурных збудаванняў мінулага — царквы, касцёлы, палацы памешчыкаў, князёў. Толькі тут народныя майстры маглі на поўную сілу праявіць свой талент, сваё ўмельства. Для ўзвядзення і аздаблення

цэркваў і касцёлаў прыцягваліся лепшыя будаўнікі, разьбяры, жывапісцы, кавалі і іншыя майстры. На шляху экспедыцыі трапілася некалькі такіх узораў старажытнага дойлідства. Несумненна каштоўнымі помнікамі архітэктуры XVII—XVIII стагоддзяў з'яўляюцца культурныя збудаванні ў Вішняўцы і Дзераўной Стаўбцоўскага раёна, Івянцы і Вішневе пад Валожынам, Беніцы на Маладзечаншчыне, Будславе Мядзельскага раёна. Нельга яшчэ раз не прыгадаць і ўжо добра вядомыя архітэктурныя помнікі усесаюзнага значэння — нясвіжскія фарны касцёл (канец XVI стагоддзя). На апісанне гэтага шэдэўра, які сінтэзаваў у сабе амаль усе віды выяўленчага мастацтва, мы затрацілі два дні з дзесяці, запланаваных на экспедыцыю.

Узораў манументальнага грамадзянскага дойлідства знойдзена няшмат. Акрамя ўжо вядомых палацаў у Снове на Нясвіжчыне, Радзівілімонтах пад Клецкам і помнікаў Нясвіжа, экспедыцыя зафіксавала цікавы сядзібны ансамбль канца XIX стагоддзя ў Высокай Ліпе Нясвіжскага раёна (на жаль, ансамбль захаваны не цалкам). Аздабленнем яго з'яўляецца манументальная мураваная брама з сіметрычна размешчанымі гаспадарчымі прыбудовамі. Удала выбранае месца надае ансамблю своеасаблівую прыгажосць.

Значна часцей трапляліся невялікія драўляныя пабудовы XIX — пачатку XX стагоддзяў у былых мястэчках і гарадках. Праўда, узятыя паасобку, далёка не ўсе будынкі прадстаўляюць цікавасць, але ў ацэнках старых забудовы яны надаюць

Помнікі народнага драўлянага дойлідства пачатку XX стагоддзя — вятрак у вёсцы Горкі Стаўбцоўскага раёна і фрагмент акоўкі дзвярэй царквы ў Цімкавічах Капыльскага раёна.

паселішчу непаўторны каларыт. Такія вуліцы можна бачыць у Рубяжэвічах Стаўбцоўскага раёна, Ракаве і Івянцы на Валожышчыне.

Як вядома, дрэва было самым «дэмакратычным» і найбольш даступным будаўнічым матэрыялам для народных дойлідаў. На жаль, яно не надта даўгавечнае, але дзякуючы ўстойлівасці народных традыцый нават нядаўнія збудаванні прадстаўляюць значную этнаграфічную і мастацкую каштоўнасць. Так, зусім выпадкова ў вёсцы Баравікі пад Івянцом быў выяўлены рэдкі сёння ўзор гаспадарчай пабудовы — двухпавярховы свіран («кляц»). Характэрнай дэталлю канструкцыі і галоўнай аздабай фасаднай часткі гэтага збудавання з'яўляецца балкочык, агароджаны балюстрадай. Нечаканай удачай была і драўляная цэрква ў Кудзінавічах Капыльскага раёна. Збудаваная мясцовымі народнымі ўмельцамі, мабыць, у мінулым стагоддзі, яна тым не менш выглядае надзвычай старажытнай і традыцыйнай.

Рэдкасцю ўжо з'яўляецца калісьці характэрная для беларускага краявіду дэталю — драўляныя ветракі. Экспедыцыяй іх выяўлена толькі два — у Лані пад Нясвіжам і Горках ля Стаўбцаў. Усе гэтыя ўзоры народнага драўлянага дойлідства могуць стаць экспанатамі будучага этнаграфічнага музея пад адкрытым небам.

У многіх культурных збудаваннях захоўваюцца каштоўныя ўзоры выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, у тым ліку і мясцовага народнага. У гэтым сэнсе царкву ў Цімкавічах на Капыльшчыне можна назваць сапраўдным музеем народнага мастацтва. Унікальным з'яўляецца інтэр'ер царквы: яе сцены, столь, калоны размаляваны галінкамі дрэў з лісьцямі і пладамі, букетамі і гірляндамі кветак, а ўзоры на дзвярных вушаках нагадваюць развешаныя ручнікі. Металічныя завесы дзвярэй «распускаюцца» дубовымі галінкамі, з імі пераклікаюцца каваныя замкі, ручкі, замочныя цапкідкі. Абразы, ручнікі, разныя пад-

свечнікі, драўлянае панікадзіла — усё гэта таксама створана рукамі мясцовых народных умельцаў.

Шэраг каштоўных твораў мастацтва захоўваецца ў будслаўскім касцёле, у тым ліку чатыры партрэты XVII стагоддзя, разны алтар гэтага ж часу, два камплекты заходнееўрапейскай мэблі, карціна вядомага беларускага мастака Н. Сільвановіча, некалькі жывапісных палотнаў XVIII—XIX стагоддзяў. Такой жа скарбонкай з'яўляецца і касцёл у Вішневе.

Нават просты пералік выяўленага экспедыцыяй сведчыць, што на Міншчыне, быццам бы ўжо добра вывучанай, ёсць яшчэ шмат невядомага і даследчыкам, і шырокай грамадскасці. Адкрыцці, зробленыя летняй экспедыцыяй, паспрыяюць таму, што ўсё створанае таленавітымі рукамі нашых продкаў будзе захавана як неад'емная частка сацыялістычнай культуры.

Яўген САХУТА.
Фота аўтара.

Адзінаццатая дзіцяча-юнацкая спартыўная школа Мінска спецыялізуецца па футболе. Сярод закончыўшы выступленне ў вялікім спорце, прыйшлі працаваць вядомыя беларускія майстры. Адно з груп трэнерства майстар спорту Эдуард ЗАРЭМБА — былы абаронца мінскага «Дынама». Яго каманда падлеткаў тройчы становілася чэмпіёнам горада, чэмпіёнам рэспублікі па міні-футболе, заняла трэцяе месца на прыёмным клубе «Гол» у Маскве.

Фота Р. КРАКАВА.

КАШТОЎНЫЯ «СЛЁЗЫ» САСНЫ

Іх бачыць кожны, хто хоць раз пабываў у лесе: у надломах галін збіраюцца смалістыя кропелькі. Яны ахоўваюць драўніну ад мікробаў, грыбкоў, караедаў. Слязьмі дрэва называюць у народзе гэтыя нацёкі.

Нездарма аб сасновай смалежывіцы ідзе добрая слава. Без яе расцякалася б па паперы чарніла, страцілі б трываласць вырабы з каўчука, расплывалася б друкарская фарба. І

тэхніцы не абысціся без сасновы «слёзы»: прадукты з жывіцы падтрымліваюць, напрыклад, вязкасць змазачных маслаў нават пры велізарных перападах тэмператур — ад 70 градусаў марозу да 250 градусаў гарачыні.

Дзе толькі не выкарыстоўваецца сасновая смала! Апошнім часам яна стала нават саперніцай царыцы кветак — ружы. Бо з жывіцы навучыліся сінтэзаваць штучнае масла ружы, а таксама рэчывы з прыемным і стойкім араматам фіялкі, ландыша, гваздзікаў, лаванды, герані. Гэта дае магчымасць вызваляць вялікія плошчы, якія заняты на поўдні краіны плантацыямі такіх раслін.

Нейлон, лекі, гербіцыды, мыла, успеньвальнікі для здабыцця рэдказемельных мінералаў, асабліва трывалы і бліскучы

лак для мэблі... Доўга давялося б пералічваць галіны выкарыстання жывіцы, замяны якой хімія пакуль не знайшла.

Не шмат у свеце краін, дзе здабываецца жывіца. Сярод буйнейшых пастаўшчыкоў яе — наша краіна. Шмат хвойнай смалы збіраюць лесагаспадарствы Беларусі. Летась, нягледзячы на неспрыяльныя ўмовы надвор'я, яе нарыхтавана звыш трынаццаці тысяч тон.

А здабываецца яна літаральна па слязінках. На соснах, што ў бліжэйшыя гады будуць ссечаны, робяцца неглыбокія надрэзы, з якіх у цёплае надвор'е цячэ смала. Праз тры дні ранка зацягваецца. Тады робіцца новы надрэз. І так за сезон да сарака разоў. З аднаго дрэва без страт для яго набіраецца па 1,2—1,8 кілаграма смалы.

К. ТЫЧЫНА.

ПРЫВІТАННЕ З НОВАЙ ЗЕЛАНДЫЯЙ

Выпускніца Дроздзінскай школы Барысаўскага раёна Зінаіда Собаль стала членам экіпажа савецкага пасажырскага лайнера «Фёдар Шаляпін», які выконвае працяглыя турыстычныя падарожжы па морах Ціхага акіяна.

Сваімі ўражаннямі амаатарка падарожжаў дзеліцца ў пісьмах да родных і старшакласнікаў. Для папаўнення школьнага нумізматычнага калекцыі дзяўчына прыслала манеты з Новай Зеландыі. А марскія каралы цяпер упрыгожваюць школьны кабінет географіі і краязнаўства.

М. ВІНАКУРАЎ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 77